

MŁODY CZŁOWIEK WOBEC SZTUKI NA LEKCJACH JĘZYKA POLSKIEGO. CZYTANIE WIERSZY O ZABYTKACH KS. J.S. PASIERBA NA LEKCJACH JĘZYKA POLSKIEGO W SZKOLE – KILKA POMYSŁÓW DYDAKTYCZNYCH²

*Artykuł powstawał w dialogu z Ewą Rogowską-Cybulską,
której pamięci ten tekst poświęcam.*

I

„Nie lubię być uznawany za profesora, który pisze wiersze. Historia polskiej literatury zna odstrasżające przykłady profesorów-poetów. Nie napisałem ani jednego wiersza o zabytkach, o jakichś dawnych dziełach sztuki” – napisał w *Obrocie rzeczy* ks. Janusz Stanisław Pasierb, autor takich wierszy, jak *Sykstyna* czy *Koloseum*, już w tytule odsyłających do zabytków. Eseista wyjaśnia więc, że: „Wszystkie moje wiersze mówią o człowieku lat sześćdziesiątych, siedemdziesiątych i osiemdziesiątych naszego wieku. Ten człowiek żyje w Polsce, która leży w Europie i na świecie, i to ja jestem tym człowiekiem” (Pasierb 1993, s. 8).

Poezja ks. J.S. Pasierba nie jest wymieniana w podstawie programowej, ale w szkolnej lekturze wiersze te są przedmiotem analiz, przede wszystkim w szkołach imienia poety – i są tam przypominane najczęściej w związku z obchodami ku czci patrona szkoły (por. Lewińska, Rogowska-Cybulska 2016, s. 59).

W poezji ks. J.S. Pasierba znaczące miejsce zajmują wiersze nawiązujące do dzieł sztuki; badaczka literatury Małgorzata Peroń dodaje, że są one „zaznaczeniem śladów fascynacji sztuką, która dla poety była jednym z podstawowych narzędzi odkrywania siebie w świecie (Peroń 2014, s. 27). W tych słowach

¹ aneta.lewinska@ug.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0001-8545-4439>

² Niniejszy artykuł jest trzecim tekstem zawierającym rozważania na temat czytania na lekcjach języka polskiego wierszy ks. J.S. Pasierba. Zob. także: Lewińska, Rogowska 2016; 2017; a ponadto: Lewińska, Rogowska 2019.

znajdujemy więc nawiązane do wypowiedzi poety, który mówi, że nie pisze o sztuce, tylko o człowieku. Tym samym Pasierbowe wiersze mogą być dla nauczyciela języka polskiego doskonałym wyborem na lekcje, których celem jest wędrowanie z uczniem po świecie znaczeń wpisanych w słowa poety.

We współczesnej szkole wiele jest mowy o interseksualności, o dialogu tekstów, o konieczności czytania utworów literackich także w ich pozaliterackich kontekstach. W najnowszej *Podstawie programowej dla szkół ponadpodstawowych* w rozdziale *Kształcenie literackie i kulturowe (zakres podstawowy)*. *Czytanie utworów literackich* znalazł się m.in. zapis nazywający wymagania stawiane uczniowi: „wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny” (PP, s. 18). W opisie wymagań w *zakresie rozszerzonym* ponadto dodano, że uczeń „porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty”, „odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach” (PP, s. 18). Zapisano też, w dziale *Odbiór tekstów kultury*, że uczeń „odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki” (PP, s. 19).

Wymagania stawiane uczniowi mogą stać się dla nauczyciela okazją do zbudowania cyklu lekcji opartego na analizach wierszy mniej popularnych, do których nie znajdziemy gotowych propozycji metodycznych. Pozwoli to na stworzenie na lekcji sytuacji, w której uczeń i nauczyciel mogą wspólnie poczuć się badaczami, odkrywcami, a poszukiwanie, odkrywanie i opisywanie znaczeń wpisanych w tekst poetycki stanie się fascynującą wędrówką po historii kultury.

W niniejszym artykule proponujemy czytanie kolejnych dwu wierszy ks. J.S. Pasierba. Cytowana wyżej M. Peroń podaje: „Blisko 80% wszystkich wierszy o sztuce znajduje się w pierwszych tomach poetyckich Pasierba: poczynając od *Kategorii przestrzeni*, gdzie tekstów tych jest najwięcej, aż do *Wnętrza dłoni* (1988)” (Peroń 2014, s. 27). Z tego ostatniego tomu pochodzą dwa teksty, które będą przedmiotem analizy w naszym artykule; trzeci, napisany w 1985 r., został opublikowany w tomiku *Poezje wybrane* (1998).

Utwory *Koloseum* oraz *Estetyka grupy Laokona* zostały wybrane do niniejszej analizy przede wszystkim dlatego, że odsyłają do dzieł sztuki obecnych w szkole na wielu etapach nauczania i na różnych przedmiotach. *Koloseum* i *Grupa Laokona* to dzieła obecne w ikonografii szkolnej w wielu podręcznikach już od najmłodszych klas szkoły podstawowej. W ostatnim dziesięcioleciu ta budowla i rzeźba zostały rozpowszechnione także poprzez liczne blogi podróżnicze – można zatem przypuszczać, że odnalezienie w Internecie przedstawień dzieł, do których odnoszą się słowa poety, będzie możliwe dla każdego ucznia.

Jednocześnie należy zauważyć, że sposób oddziaływania obrazów na współczesnego ucznia jest inny niż w epoce przed Internetem. Szkolna ikonografia to współcześnie tylko ułamek obrazów, które towarzyszą współczesnemu uczniowi

od najmłodszych lat. Reprodukcje dzieł, albumy, zdjęcia, slajdy prezentowane w szkole nie mają już tej siły oddziaływania, którą miały lat temu dwadzieścia i więcej. Stają się częścią kultury obrazu, w której młody człowiek w XXI w. uczestniczy często nieświadomie, dlatego tak ważne jest, by na lekcji języka polskiego (i nie tylko) z tego kalejdoskopu obrazów wydobyć te, na których warto zatrzymać uwagę ucznia. Można w tym celu sięgnąć właśnie do utworów poetyckich, tak by młody człowiek, analizując utwór poetycki, spojrzął na dzieło sztuki – wymienione wielokrotnie na plastyce, historii czy innej lekcji – oczami poety, a odczytanie poetyckiej relacji ze spotkaniem z zabytkiem na pewno pozwoli uczniowi uświadomić sobie niezwykłość kontaktu ze sztuką. Wspólne z uczniami odczytywanie poetyckiego odbioru sztuki być może pozwoli zweryfikować stereotypowe sądy o niknącej w młodym pokoleniu wrażliwości na dzieła sztuki. Wyrazem walki z takim przekonaniem jest m.in. artykuł Adama Bednarka (b.r.) zamieszczony na portalu WP *Gadzetomania*. Autor już w tytule wyraża swój sprzeciw wobec tego przekonania, sięgając po mocno perswazyjne pytanie retoryczne i wykrzyknik: *Młodzież w muzeum wpatrzona w smartfony zamiast w Rembrandta. Opis naszych czasów? Łatwo wydajemy oskarżenia!*

Za krzywdzące uproszczenie publicysta uznaje liczne komentarze na portalach społecznościowych do zdjęcia³, które w 2014 r. obiegło Internet i stało się symbolem ignorancji ze strony współczesnych młodych ludzi.

Autor felietonu podejmuje dyskusję z tym stereotypowym osądem, sugerując, że zdjęcie nie musi ilustrować znudzenia młodzieży, ich całkowitego oderwania od świata realnego, niemożności odcięcia się od rzeczywistości wirtualnej. Pisze: „A tymczasem mogło być inaczej. Młodzież mogła zobaczyć obraz, oglądać go uważnie, a później korzystać z muzealnej aplikacji” (Bednarek b.r.). Nie możemy teraz tego rozstrzygnąć, na pewno jednak oprowadzania znudzonej młodzieży po muzeum doświadczył każdy nauczyciel, łatwo nam zatem uwierzyć w niechęć uczniów do kontemplacji dzieła Rembrandta.

Warto jednak spojrzeć na ucznia – odbiorcę sztuki – nie tylko jak na znudzonego uczestnika szkolnych wycieczek po muzeach, którego uwagę zajmuje już tylko własny smartfon. Należy zadać sobie pytanie, dlaczego młodzi ludzie wolą smartfony niż wymuszony zbiorowy zachwyty nad eksponatami pokazywanymi podczas szkolnej wycieczki.

³ Zdjęcie to przedstawia grupę uczniów, którzy siedzą w muzeum przed obrazem *Straż nocna* Rembrandta, ale zamiast podziwiać arcydzieło, wpatrują się w ekrany swoich smartfonów. Zob. np.: <https://gadzetomania.pl/56654,młodzież-w-muzeum-wpatrzona-w-smartfony-zamiast-w-rembrandta-opis-naszyczasow-latwo-wydajemy-oskarżenia> [dostęp: 22 grudnia 2020 r.].

Odpowiedzi na to przewrotne pytanie jest zapewne wiele – jedną z nich będzie również niezgoda na taki osąd. Są zapewne uczniowie, którzy lubią wycieczki do muzeum. Zgodzić się jednak musimy z tym, że trudno doznać zachwytu, tłocząc się w grupie kolegów z klasy przed obrazem czy zabytkiem. Nie oznacza to jednak, że współczesna młodzież nie jest w stanie przeżywać sztuki, odnajdywać intertekstualnych nawiązań, odczytywać dialogu między tekstami, szukać interpretacyjnych kontekstów. Polonista we współczesnej szkole ma dziś okazję stać się dla ucznia przewodnikiem w świecie znaków, smartfon zaś będzie doskonałym narzędziem, a nie tylko zakazanym w szkole gadżetem.

II

W tej części artykułu przedstawię kilka propozycji metodycznych, które warto wykorzystać w szkole ponadpodstawowej na lekcjach języka polskiego związanych z analizą i interpretacją dwu wierszy o zabytkach: *Koloseum* i *Grupa Laookona* J.S. Pasierba.

Pierwszy wiersz wiąże się z symbolem Rzymu – Koloseum, antycznym amfiteatrem, którego ruiny stały się miejscem odwiedzanym przez rekordową w skali światowej liczbę turystów⁴. Pasierb nawiązał do tej budowli w dwuwierszu zatytułowanym *Koloseum*:

Ileż oczodołów
w tej potwornej czaszce

4 stycznia 1985

Poezje wybrane, Warszawa, 1998

Uczeń, któremu nauczyciel zaprezentuje ten wiersz, zapewne nie będzie musiał szukać w Internecie ilustracji, by przypisać tytułowi utworu obraz budowli, utrwalony w jego pamięci nie tylko poprzez szkołę, ale też przez kulturę masową, zwłaszcza film. Młody człowiek jeszcze dziś zapewne skojarzy z Koloseum sceny walk niewolników z nagrodzonego pięcioma Oscarami *Gladiatora* Ridleya Scotta z 2000 r. Polski uczeń obejrzał z pewnością także ekranizację *Qvo vadis* z 2001 r. w reż. Jerzego Kawalerowicza i zapamiętał rozgrywającą się na arenie Koloseum scenę uwolnienia Ligii przez Ursusa. Wielu młodych ludzi przywoła też z pamięci obrazy współczesnego Koloseum, w którym w każdy Wielki Piątek papież przewodniczy drodze krzyżowej (zapewne w pamięci po-

⁴ Por. np. <https://podroze.onet.pl/aktualnosci/koloseum-odwiedzilo-ponad-76-miliona-osob/1bbz7fr> [dostęp 22 grudnia 2020 r.].

wszechnej jest już scena z ostatniej celebracji drogi krzyżowej przez Jana Pawła II). Relacje z tego nabożeństwa transmitowane są od lat przez wiele stacji telewizyjnych. Ustalenie z uczniami tych filmowych i telewizyjnych skojarzeń nie powinno zatem przysparzać trudności, jednak dopiero odszukanie odpowiednich kadrów z filmów, wyświetlenie ich na własnym smartfonie lub na klasowym projektorze pozwoli uczniowi podjąć rozmowę na temat znaczeń dosłownych i przenośnych Pasierbowej metafory czaszki i oczodołów. Odnalezione obrazy filmowych scenografii, w których Koloseum jest przecież zrekonstruowane, powinno zostać uzupełnione o poszukiwanie w Internecie informacji o tej starożytnej budowli i jej współczesnym kształcie. Nauczyciel poleca uczniom korzystać z telefonów, zwracając ich uwagę na to, że źródłem informacji powinny być strony, którym można zaufać, np.: Encyklopedia PWN⁵, strony z oficjalnymi informacjami turystycznymi (np. <https://www.il-colosseo.it/pl/colosseo.php?>) czy architektonicznymi (np. https://archirama.muratorplus.pl/encyklopedia-architektury/koloseum,62_663.html).

Efektom tych poszukiwań powinny być najpierw dyskusja, a następnie samodzielnie sporządzona przez uczniów notatka, w której znajdują się najważniejsze informacje na temat Koloseum. Kolejnym krokiem analizy będzie ustalenie znaczeń trzech kluczowych w dwuwierszu Pasierba leksemów: *oczodoły*, *czaszka* i *potworny*. Odbywać się to również powinno poprzez samodzielne odszukanie w Internecie i przeanalizowanie definicji z WSJP (<https://wsjp.pl/index.php?pw=0>) i SJP (<https://sjp.pwn.pl>). Wynikiem tego badania znaczeń i wcześniejszej kwerendy na temat samego obiektu powinno być ustalenie w formie dyskusji najpierw podobieństwa – np. okien Koloseum do oczodołów, kształtu ruin tej budowli do czaszki. Po tym etapie wyjaśniania znaczeń dosłownych może dopiero nastąpić budowanie hipotez, stawianie pytań o sensy nadane, wpisujące się w metaforę czaszki i uzasadnianie związku tych hipotez z odnalezionymi informacjami o Koloseum i definicjami kluczowych trzech leksemów. W trakcie takich dyskusji uczniowie wskazują na arenę Koloseum jako miejsce śmierci gladiatorów, niewolników, przywołują tradycyjne postrzeganie Koloseum jako miejsca śmierci pierwszych chrześcijan, historii tego miejsca, które w średniowieczu było cmentarzem⁶. Zwerbalizowane powinny również zostać nawiązania do chrześcijańskiej symboliki czaszki, do Golgoty; powinno się ustalić, że jedyny w dwuwierszu przymiotnik – *potworny* ‘budzący przerażenie’ – dodatkowo podkreśla groźę i strach konotowane przez leksemy

⁵ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Koloseum;3924047.html> [dostęp: 22 grudnia 2020 r.].

⁶ Por. „We wczesnym średniowieczu arena służyła jako cmentarz, a wewnątrz kręgu murów powstał kościół” – https://archirama.muratorplus.pl/encyklopedia-architektury/koloseum,62_663.html [dostęp: 22 grudnia 2020 r.].

czaszka i oczodoły. Przeprowadzone w różnych środowiskach uczniowskich analizy ujawnią zapewne wiele jeszcze innych wątków wywiedzionych z wcześniejszej kwerendy w Internecie.

Proponowana wyżej metoda samodzielnego badania kontekstów pozwala uczniowi poczuć się prawdziwym twórcą analizy, która prowadzi go do jego własnej interpretacji, znajdującej oparcie w rzetelnym ustalaniu faktów i znaczeń. Tak zaplanowane czynności ucznia stwarzają możliwości wykorzystania na lekcji potencjału Internetu (dostępnego przecież niemal w każdym uczniowskim telefonie), a nauczyciel staje się ważnym przewodnikiem w otchłani informacji, kieruje procesem ich selekcji i hierarchizowania, moderuje dyskusje, przy czym uczeń w całym toku analizy i interpretacji zachowuje tak ważne poczucie sprawczości, stając się badaczem, a nie słuchaczem⁷.

Wykorzystanie metod podobnych do tych, które przedstawiono wyżej, pozwoli na dalszy rozwój ucznia w trakcie analizy drugiego z proponowanych tu utworów J.S. Pasierba – nawiązującego do antyku utworu pt. *Estetyka grupy Laookona*.

Bez węzy
to by było nudne
akademickie akty
stojące na baczność
bez grzechu nie byłoby zbawienia
akademickie – doskonałe

Wnętrze dłoni, Łódź 1988, s. 92

Początkiem rozmowy o wierszu powinno być ustalenie informacji na temat samej rzeźby, odtworzenie jej zdjęć na uczniowskich telefonach, a następnie uzupełnienie obrazu o informację o powstaniu rzeźby i jej obecnych losach, np. na podstawie internetowej Encyklopedii PWN⁸. Działania na lekcji poprzedza lektura mitu o Laookonie.

Ważnym kontekstem interpretacyjnym, który wprowadzamy już po ustaleniu odniesień do mitu i rzeźby, jest wpis na Facebooku Muzeum Królewskiego w Łazienkach, w którym zachęca się internautów do odwiedzenia wystawy w Starej Oranżerii i poznania historii tej rzeźby:

⁷ O tym, jak ważne w procesie dydaktycznym jest zapewnienie uczniowi roli badacza, pisze M. Zylńska (2013).

⁸ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Laookona-grupa;3930551.html> [dostęp: 22 grudnia 2020 r.].

Jeśli chcesz posłuchać opowieści o jednej z najsłynniejszych antycznych rzeźb – Grupie Laokoona – odwiedź Łazienki Królewskie. Dzieło to będzie w styczniu 2016 r. tematem zwiedzania Starej Oranżerii wraz z Królewską Galerią Rzeźby⁹.

Ten krótki tekst staje się inspiracją do rozmowy na temat dzieł oryginalnych i ich kopii prezentowanych w różnych muzeach, a ponadto powinien wywołać rozmowę o zwiedzaniu muzeów w trakcie szkolnych wycieczek. Facebookowy wpis stać się może również pretekstem do rozmów, jak sztuka prezentowana w muzeach oddziałuje na młodego odbiorcę, sprowokować do stawiania pytań o to, czy młodzi ludzie sami odwiedzają wystawy sztuki i jakie galerie odwiedzili. Warto być może wprowadzić w tę dyskusję także wypowiedź artysty młodego pokolenia na temat jego przeżyć związanych ze zwiedzaniem muzeów, prezentując uczniom fragment nagrania wywiadu z Igozem Herbutem, w którym opisuje on swoje spotkanie z obrazem *Number 1* Jacksona Pollocka. W tej wypowiedzi wybrzmiewa fascynacja obrazem, procesem twórczym; mowa o inspiracjach artystycznych, wpływie malarstwa na muzykę i słowa piosenek – tym samym uczeń staje się uczestnikiem dialogu tekstów, o którym opowiada I. Herbut¹⁰.

Umieszczenie tekstu J.S. Pasierba w kontekście wycieczek po muzeach pozwoli uczniom zestawić własne doświadczenia muzealne ze spotkaniem poety z rzeźbą. Spotkaniem, które zainspirowało go do napisania analizowanego wiersza.

Analizę i interpretację utworu, prowadzoną zgodnie z wybraną przez nauczyciela metodą, warto uzupełnić o ustalenie znaczeń leksemu *akademicki*, odsyłając uczniów do tego hasła w internetowym WSJP. Szczególnie ważne dla interpretacji mogą okazać się nie tylko sama definicja w zn. 5. 'zgodny z konwencją i wzorami tworzenia uznanymi za klasyczne'¹¹, ale także prezentowane w zakładce *Cytaty* konteksty użycia związane z rozmowami o sztuce. Warto poddać analizie przynajmniej następujące cytaty z NKJP: „Jego próby połączenia mitologii starożytnej z chrześcijaństwem i Słowiańszczyzną [...] przełamały akademicki obraz Hellady białych **nieruchomych** [wyróżn. A.L] marmurów (oraz ich gipsowych kopii)” (J. Pieszczachowicz, *Szkice o literaturze*, 1994) oraz „Dla mnie tworzenie instalacji i posługiwanie się innymi mediami niż tradycyjne może mieć również wymiar akademicki. Dla mnie akademizm to jest pewne **skostnie-**

⁹ <https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl/aktualnosci/styczen-w-muzeum-poznaj-historie-grupy-laokoona> [dostęp: 22 grudnia 2020 r.].

¹⁰ <https://www.polskieradio.pl/7/160/Artykul/1745812,Obraz-Pollocka-i-Nowy-Jork-na-nowej-plycie-LemOn> [dostęp: 22 grudnia 2020 r.].

¹¹ https://www.wsjp.pl/index.php?id_hasla=8602&id_znaczenia=5069258&l=1&ind=0 [dostęp: 22 grudnia 2020 r.].

nie umysłowe [wyróżn. A.L.], sytuacja patowa [...] która wpływa na formę i treść” (B. Ziembicka, *Najprostsza droga: rozmowy z artystami*, 1998).

Kolejnym kontekstem wprowadzonym do analizy *Grupy Laoookona* będzie zaprezentowany przez nauczyciela fragment wyżej cytowanego już artykułu M. Peroń, w którym przywołuje ona sąd W. Kudyby: „Piękno pozbawione cierpienia, jak pisze Wojciech Kudyba, **nudzi** [wyróżn. A.L.]. Poeta poszukuje w przejawach twórczej aktywności człowieka nie doskonałości, ale właśnie jego ludzkich, a przez to prawdziwych, rysów” (Peroń 2014, s. 15).

Wykorzystując analizę podkreślonych wyrazów i wyrażeń: *skostnienie umysłowe*, *nieruchomy*, *nudzi* ustala się z uczniami konotacje leksemu *akademicki* i omawia wpływ tych skojarzeń na rozumienia wiersza Pasierba (np. poprzez ich związek z wyrażeniem *stojące na baczość*). Dalsza analiza utworu powinna zmierzać do odkrycia wpisanych w tekst poetycki kontrastów. Wykonanie powyżej opisanych ćwiczeń pozwoli zapewne dostrzec opozycję: akademicki – ludzki. Dla pełnego zrozumienia wiersza konieczne jest jednak wprowadzenie jeszcze kontekstu religijnego. W utworze o wyraźnie antycznej tematyce, nawiązującym wprost do mitu, umieszcza J.S. Pasierb leksykę wywołującą skojarzenia z nauką chrześcijańską (*grzech*, *zbawienie*) i silnie obecnym w kulturze symbolem upadku pierwszych ludzi – *wężem*. Do wszystkich tych znaczeń powinniśmy uczeń dojść, wiedząc, że autor był nie tylko historykiem sztuki, ale też księdzem, oraz ustalając konotacje religijne wpisane w ten utwór, związane z obecnymi w wierszu symbolami, odwołując się przy tym do swojej wiedzy z religii i wprost do wybranych fragmentów Biblii, które znaleźć może także w swoim smartfonie.

* * *

Przedstawione w artykule pomysły dydaktyczne nie prowadzą do wyczerpującej i całościowej analizy przywołanych wierszy. Wiele do tych interpretacji wniesie zapewne analiza formalna utworów, badanie graficznego rozplanowania tekstów. Nauczyciel, projektując takie lekcje, wprowadzi w swój scenariusz wiele innych kwestii nie poruszonych w niniejszym artykule.

Zaprezentowana wiązka pomysłów kontekstowej lektury przywołanych utworów może jednak stać się inspiracją dla nauczycieli, wskazuje możliwości wykorzystania nie tyle zasobów Internetu, ile smartfonu, który stał się znakiem zniewolenia współczesnego młodego człowieka, a może być doskonałym narzędziem pozwalającym każdemu uczniowi na samodzielne poszukiwania, czego nie mogły zapewnić tradycyjne wydawnictwa książkowe, dostępne w szkolnych bibliotekach w pojedynczych egzemplarzach.

Opisane strategie dydaktyczne pozwolą nauczycielowi stać się realnym przewodnikiem, a uczniowi dadzą satysfakcję z samodzielnego przejścia drogi ba-

dawczej od poszukiwań informacji i zbierania materiału, po stawianie hipotez i ich weryfikowanie, np. w drodze ustalania znaczeń niesionych przez tekst (także podczas realnych klasowych dyskusji, w których każdy może odwołać się do własnej lektury, do swojego zasobu informacji pozyskanych z różnych źródeł).

Wiersze J.S. Pasierba stwarzają możliwość wykorzystania potencjału młodego człowieka i otwierają nauczyciela i ucznia na wiele możliwości interpretacyjnych, wywołują potrzebę sięgania do innych tekstów kultury, służą kształtowaniu prawdziwej erudycji.

Zaprezentowane w tym i we wcześniejszych artykułach metodyczne propozycje analizy i interpretacji wybranych wierszy Pasierba wiąże tematyka, ale spoiwem łączącym te wszystkie szkolne scenariusze może być wspólne – nauczyciela i ucznia – poszukiwanie odpowiedzi na pytanie będące parafrazą słów samego poety, cytowanych w pierwszym akapicie niniejszego artykułu: *Co mówią o człowieku wiersze J.S. Pasierba o zabytkach?*

Każde wykonanie tych dydaktycznych propozycji poprowadzi ucznia do właściwej odpowiedzi.

Bibliografia

Bednarek A. (b.r.), *Młodzież w muzeum wpatrzona w smartfony zamiast w Rembrandta. Opis naszych czasów? Łatwo wydajemy oskarżenia!*, <https://gadzetomania.pl/56654,młodzież-w-muzeum-wpatrzona-w-smartfony-zamiast-w-rembrandta-opis-naszycz-czasow-latwo-wydajemy-oskarzenia>.

Encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl>.

Lewińska A., Rogowska-Cybulska E. (2016), *Uczeń wobec intertekstualności poezji (na przykładzie wiersza Janusza Stanisława Pasierba Sykstyina)*, „Język – Szkoła – Religia” nr 1.

Lewińska A., Rogowska-Cybulska E. (2017), *Czy tylko niebo pamięta? Konteksty interpretacyjne w szkolnej lekturze Cmentarzy nad Dunajcem Janusza St. Pasierba*, „Język – Szkoła – Religia” nr 4.

Lewińska A., Rogowska-Cybulska E. (2019), *O lekturze wiersza „Ta sama płyta” Janusza St. Pasierba na lekcjach języka polskiego jako obcego*, „Języki Obce w Szkole” nr 1.

[NKJP] Narodowy Korpus Języka Polskiego, <http://www.nkjp.uni.lodz.pl>.

Pasierb J.S. (1993), *Obrót rzeczy. Rok 1991*, Poznań.

Pasierb J.S. (1998), *Poezje wybrane*, Warszawa.

Pasierb, J.S. (1988), *Wnętrze dłoni*, Łódź.

Peroń M. (2014), „Poetyckie dyptyki” w poezji Janusza St. Pasierba, „Colloquia Litteraria” nr 1.

[PP] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).

[SJP] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl>.

[WSJP] *Wielki słownik języka polskiego*, <https://www.wsjp.pl>.

Żylińska M. (2013), *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*. Toruń.

Streszczenie

Młody człowiek wobec sztuki na lekcjach języka polskiego. Czytanie wierszy o zabytkach ks. J.S. Pasierba na lekcjach języka polskiego w szkole – kilka pomysłów dydaktycznych

W poezji ks. J.S. Pasierba znaczące miejsce zajmują wiersze nawiązujące do dzieł sztuki – i zwłaszcza te wiersze warto wprowadzić na lekcje języka polskiego, stwarzają one bowiem okazję do lektury kontekstowej, wprowadzają ucznia w świat dziedzictwa światowej kultury.

Przedstawione w artykule pomysły dydaktyczne zachęcają do czytania kontekstowego utworów *Koloseum* i *estetyka grupy Laoookona*. Nie prowadzą do wyczerpującej i całościowej analizy przywołanych wierszy, ale mogą stać się inspiracją dla nauczycieli polonistów. Dają możliwość wykorzystania potencjału młodego człowieka i otwierają nauczyciela i ucznia na wiele możliwości interpretacyjnych, wywołują potrzebę sięgania do wielu innych tekstów kultury, służą kształtowaniu prawdziwej erudycji.

Słowa kluczowe: J.S. Pasierb, czytanie kontekstowe, wiersze o zabytkach, szkoła

Summary

**A Young Man in the Face of Art in Polish Language Classes.
Reading Father J.S. Pasierb's Poems on Monuments
in Polish Language Classes at School –
A Few Ideas for Teaching**

In Father J.S. Pasierb's poetry poems referring to works of art have a prominent place and these poems in particular should be covered in Polish language classes, they create an opportunity for context reading, they introduce a student to the universe of the world's cultural heritage.

The ideas for teaching, which are presented in the paper, encourage students to read in context the following poems: *Colloseum* and *esthetics of Laocoon's Group*. The ideas do not lead to an exhaustive and overall analysis of the above mentioned poems, but they could be a source of inspiration for Polish language teachers. They provide an opportunity to make use of a young man's potential and they open both the teacher and the student to plentiful interpretation possibilities, they trigger a need to reach for many others cultural texts, their function is to form true erudition.

Keywords: J.S. Pasierb, to read in context, poems on monuments, school